

1

1: Ščinkavec (*Fringilla coelebs*) je najpogostejša gozdna vrsta ptice v Sloveniji in se znajde v skoraj vsakem gozdu.
foto: Matej Vranič

2: Večina vrst ptic izbira določen tip gozda zaradi drevesnih vrst, na katerih gnezdi, se prehranjuje, počiva, skriva.

A: Krivokljun (*Loxia curvirostra*)
foto: Ivan Esenko

B: Dlesk (*Coccothraustes coccothraustes*)
foto: Matej Vranič

C: Plavček (*Cyanistes caeruleus*)
foto: Aleksander Čufar

D: Rdečeglavi kraljiček (*Regulus ignicapillus*)
foto: Erik Šinigoj

E: Krekovt (*Nucifraga caryocatactes*)
foto: Jan van der Straaten / Saxifraga

F: Koconogi čuk (*Aegolius funereus*)
foto: Matej Vranič

G: Črna žolna (*Dryocopus martius*)
foto: Milan Cerar

H: Mali detel (*Dendrocopos minor*)
foto: Milan Cerar

I: Triprsti detel (*Picoides tridactylus*)
foto: Tomaž Mihelič

Ptice v različnih tipih gozda

// Petra Vrh Vrezec

Ptice si v gozdu poiščejo prostor, ki jim ustreza za življenje. Odvisne so torej od različnih dejavnikov, ki vplivajo na njihovo razporejanje v prostoru. Eden izmed zelo pomembnih je nedvomno **starost in velikost gozdnega sestaja**. Kozačo (*Strix uralensis*), malega muharja (*Ficedula parva*), belohrbtega detla (*Dendrocopos leucotos*) in nekatere druge vrste ptic najdemo le v velikih starih gozdovih. Zato je zelo pomembno, da se s temi gozdovi ne **gospodari intenzivno**, če želimo ohraniti in zavarovati vrste, ki so vezane na take gozdove. **Podnebne razmere** določajo različno sestavo drevesnih vrst in tako vplivajo tudi na razporeditev ptic. Zato se ptice razporejajo tudi glede na **nadmorsko višino, izpostavljenost legu soncu** ipd. Nenazadnje se ptice razporejajo tudi glede na različni **tip gozda**, kar je učni cilj tokratne teme. Kot tip gozda pojmuje mo strukturo gozda glede na delež iglastih ali listnatih dreves v gozdnem sestaju in ga delimo na iglasti, listnati in mešani gozd.

Pravzaprav ostre delitve ptic na tiste, ki živijo samo v mešanih, listnatih ali iglastih gozdovih, ni, saj gre bolj za umetno delitev, ki rabi našim predstavam in razumevanju narave. Vrste živijo v določenem tipu gozda zaradi drevesnih vrst, na katerih gnezdi, se prehranjujejo, počivajo, skrivajo ipd. Nekatere ptice so tako lahko omejene le na en tip gozda ali celo samo na točno določene vrste dreves, ki jih nujno potrebujejo za preživetje, in je zato njihova razširjenost v prostoru precej ozko omejena. Seveda pa to ne velja za vse ptice. Veliko je tudi takšnih, ki lahko živijo skoraj v vsakem gozdu. Vsem dobro znani ščinkavec (*Fringilla coelebs*), ki je tudi najpogostejša gozdna vrsta ptice v Sloveniji

in Evropi, se znajde v domala vsakem gozdu. Tudi taščica (*Erithacus rubecula*) in kos (*Turdus merula*) nista izbirčna pri izbiri svojega kotička v gozdu.

Kljub temu pa je večina vrst pogostejša le v določenem tipu gozda. **Listnate gozdove** prednostno izbira **dlesk** (*Coccothraustes coccothraustes*). Njegov robustni kljun zgovorno pove, da je namenjen tretju semen listavcev, zlasti gabra in češnj. V krošnjah listavcev za svoj zarod nabira gosenice **plavček** (*Cyanistes caeruleus*), **mali detel** (*Dendrocopos minor*) pa dolbe dupla v mehak les t.i. mehkolesnih listavcev, denimo trepetliko, topol ali vrbo.

V **iglastih gozdovih** bomo našli **krivokljuna** (*Loxia curvirostra*), katerega glavna hrana so semena v storžih iglavcev, zlasti smrek in borov. **Rdečeglavi kraljiček** (*Regulus ignicapillus*) med iglicami išče žuželke. Sušice odmrlih ali odmirajočih iglavcev pa so priljubljeno mesto za **triprstega detla** (*Picoides tridactylus*). Na njih stika za žuželkami, predvsem za ličinkami podlubnikov, kozličkov in drugih hroščev.

Mešane gozdove razumljivo naseljujejo tako vrste listnatih kot iglastih gozdnih sestojev, med njimi pa so tudi vrste, ki jih privlačijo tako ena kot druga drevesa. **Črna žolna** (*Dryocopus martius*) teše dupla v listavce, najpogosteje v bukev, prehranjuje pa se na smreki, v katero dolbe prehranjevalne luknje, ko stika za mravlji gnezdi. V duplih listavcev, ki jih je stesala črna žolna, gnezdi **koconogi čuk** (*Aegolius funereus*), ki pa si za dnevno počivališče raje izbere gosto krošnjo v jelki ali smreki. **Krekovt** (*Nucifraga caryocatactes*) se prehranjuje s semeni iglavcev, konec poletja pa na leskah obira lešnike, od tod tudi njegovo staro ime lešnikar.

V Sloveniji se za zdaj še vedno lahko pohvalimo z veliko pestrostjo gozdnih vrst ptic. Vse bolj pa vzbujajo skrb vedno večje in prekomerno izsekavanje, ki je posledica ekonomske krize in neizmerne človeške grabežljivosti. Žal v zadnjem času ni več opaziti naravi prijaznega ravnanja z gozdom, po katerem si je Slovenija z naprednim načinom prebiralne sečnje v nedavni preteklosti

pridobila sloves ene najbolj gozdnatih evropskih držav. Naj bodo gozd in gozdne živali še vedno simbol prepoznavnosti Slovenije, saj so mnoge izmed teh v večjem delu Evrope le še stvar zgodovinskega spomina!

Tema zajema učni načrt za 7. razred osnovne šole, katere učni cilj je spoznavanje prilagoditve ptic posameznim tipom gozda.

PRIPOROČENI VIRI:

TRILAR, T. & VREZEC, A. (2009): Gozdne ptice Slovenije. – Mladinska knjiga Založba, Ljubljana.

ČESA SMO SE NAUČILI:

- V gozdu se ptice razporejajo glede na različne dejavnike:
 - tip gozda,
 - starost gozda,
 - velikost gozdnega sestoja,
 - nadmorsko višino,
 - intenzivnost gospodarjenja,
 - izpostavljenost soncu,
 - in druge dejavnike, kot so količina odmrle lesne mase, kamninska podlaga in vrstna sestava zeliščnega sloja
- **Listnate gozdove** prednostno izbirajo **dlesk, plavček, mali detel** in drugi.
- V **iglastih gozdovih** bomo našli **krivokljuna, rdečeglavega kraljička, triprstega detla**.
- V **mešanih gozdovih** zasledimo **črno žolno, koconogega čuka, krekovta**.